

Feminisme for framtida?

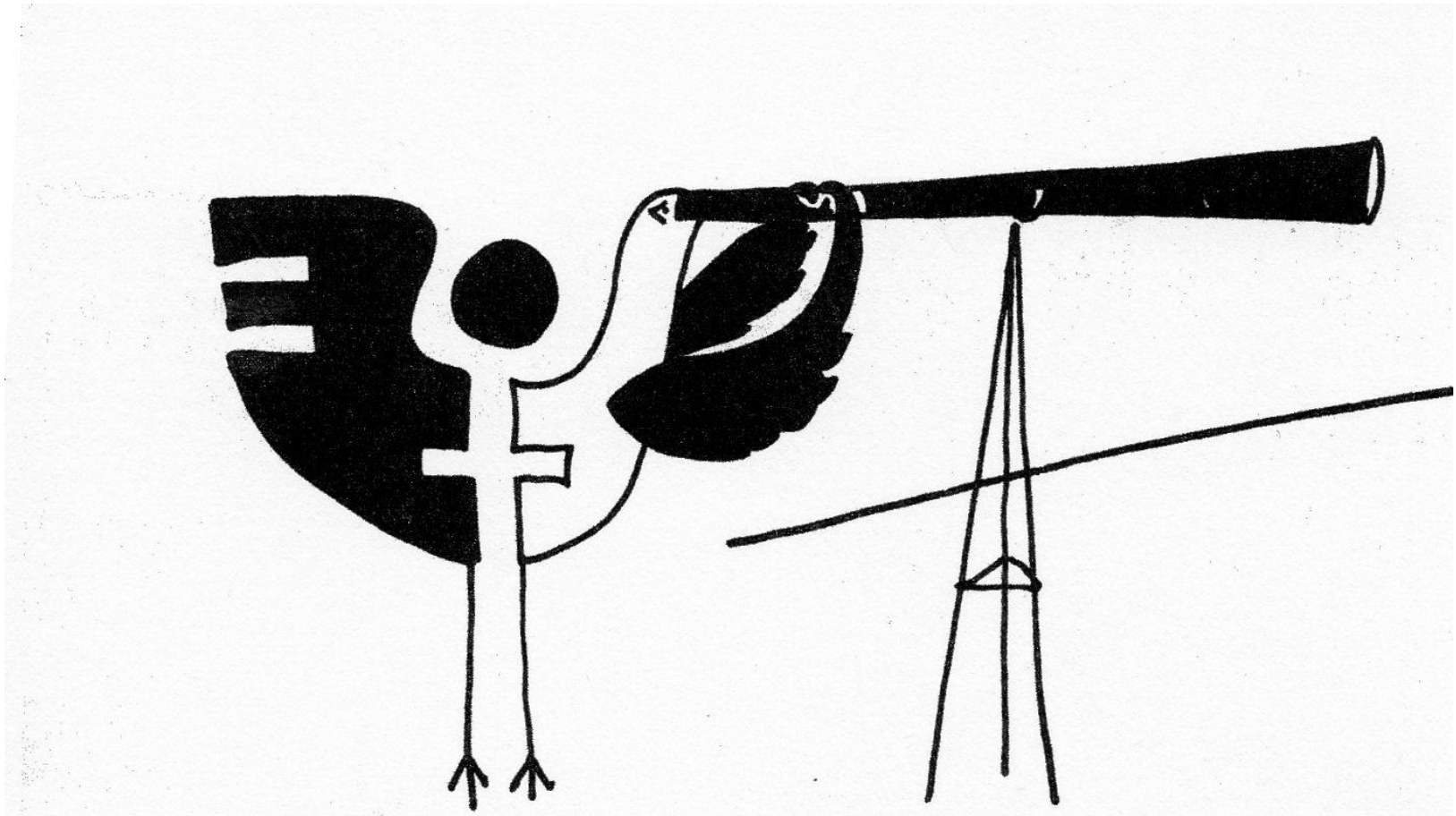
Veien videre

Torild Skard 29/11-16

Skal vi få til endring, må vi ha en aktiv feministisk bevegelse som stiller krav.

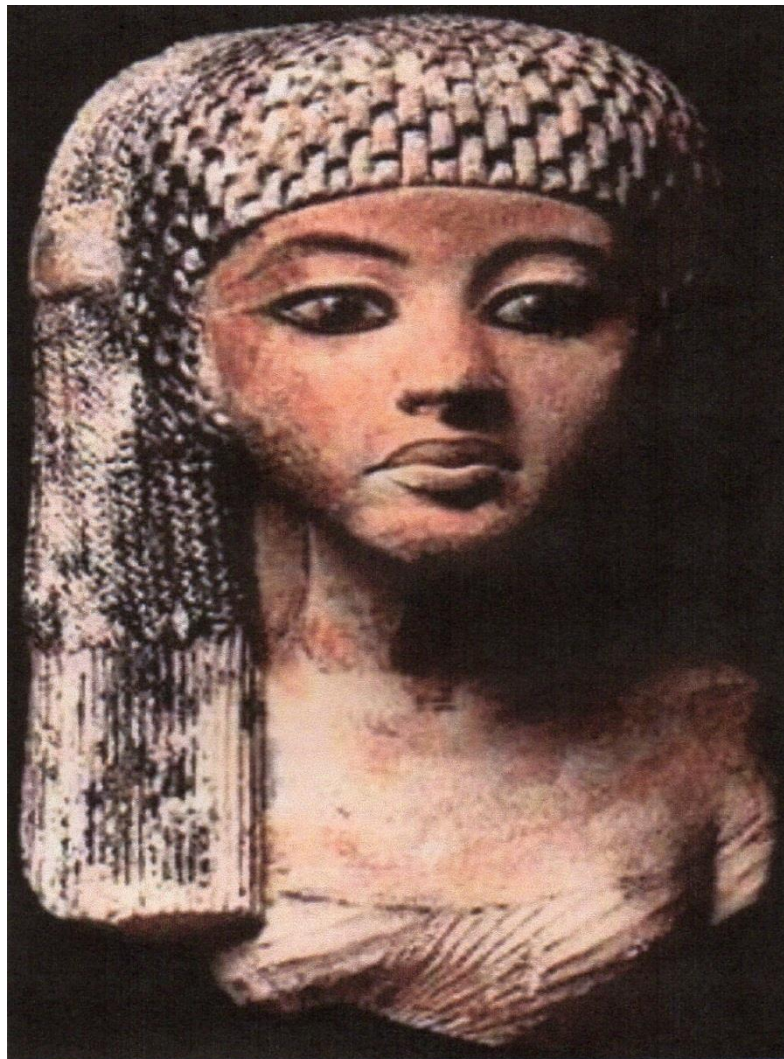

A. Glimt fra historien

Til ulike tider på ulike steder har kvinner i verdenshistorien utøvd makt.

Dronning Meritaten, Egypt (14. årh.fK)

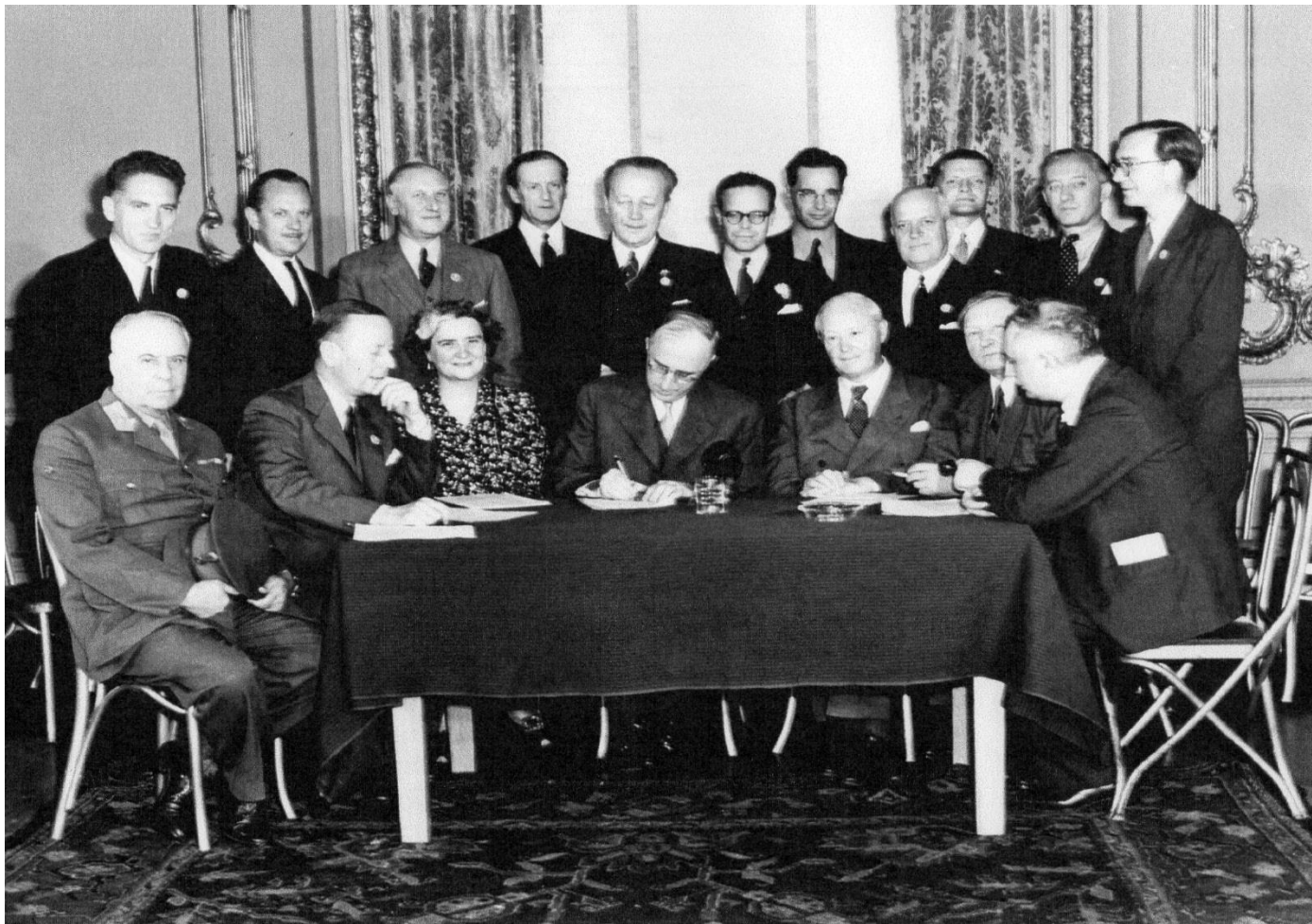
Med kolonialismen overtok mannsmakt verden
over, 16.-19. årh.

- De vestlige kolonimaktene hadde patriarkalske samfunn der menn dominerte og ble tillagt makt, status og ressurser fordi de var menn, mens kvinner var underordnet.
- Verden over ble det etablert stater med mannsdominerte politiske systemer og administrasjoner.
- Kvinner ble mange steder diskriminert i utdanning, sivil samfunn, betalt arbeid og nasjonal politikk.

Da FN ble stiftet i 1945 for å sikre fred, menneskerettigheter og framgang i verden, var bare 3 % av de 50 statenes representanter kvinner.

Den norske delegasjonen med Åse Gruda Skard, som eneste kvinne, se Torild Skard: Getting our history right,
FDS 2008, cisd.soas.ac.uk

Mot slutten av 1800-tallet begynte kvinner, spesielt i Europa og Amerika, å organisere seg og kreve rettigheter, bl.a. stemmerett. Det oppstod en internasjonal kvinnebevegelse. (Anne Winslow m.fl.)

I 1945 fikk en aktiv kvinnelobby, særlig fra Latin-Amerika med Bertha Lutz fra Brasil i spissen, FN til å bekrefte troen på «menns og kvinners like rett» i FN-pakten. FN opprettet en egen kvinnekommissjon, CSW, som samarbeider med kvinneorganisasjoner internasjonalt.

Tida etter 1945 ble preget av gjenreisning og kald krig. I Norge var det «husmortid» med bare 5 % kvinner på Stortinget og 1 kvinnelig statsråd. Men kvinnesaks-kvinner fortsatte sitt arbeid. Mor satte fokus på familien i 1953 og Ap spurte: «Kvinnens plass er – hvor?» i 1965.

**Da den andre kvinnesaksbølgen kom
på 1960-70-tallet, begynte ting å skje.**

Kvinner kom sammen og erkjente

at kvinner ble diskriminert på grunn av sitt kjønn. De ble diskriminert både som enkeltpersoner og som gruppe. Kvinner og menn måtte bli likestilt og samfunnet ville bli bedre hvis kvinner fikk større innflytelse.

Den nye kvinnebevegelsen ville:

- hindre diskriminering av kvinner,
- fremme likebehandling av kjønnene der forskjellsbehandling skader kvinnene,
- gi kvinner positiv særbehandling for å fremme likestilling,
- kjempe for frigjøring av kvinner gjennom selvutvikling og
- oppnå full verdsetting fra mennene og samfunnet av det særlige ansvar kvinner har.

Se bl.a. Dahl mfl: Juss og juks, 1975

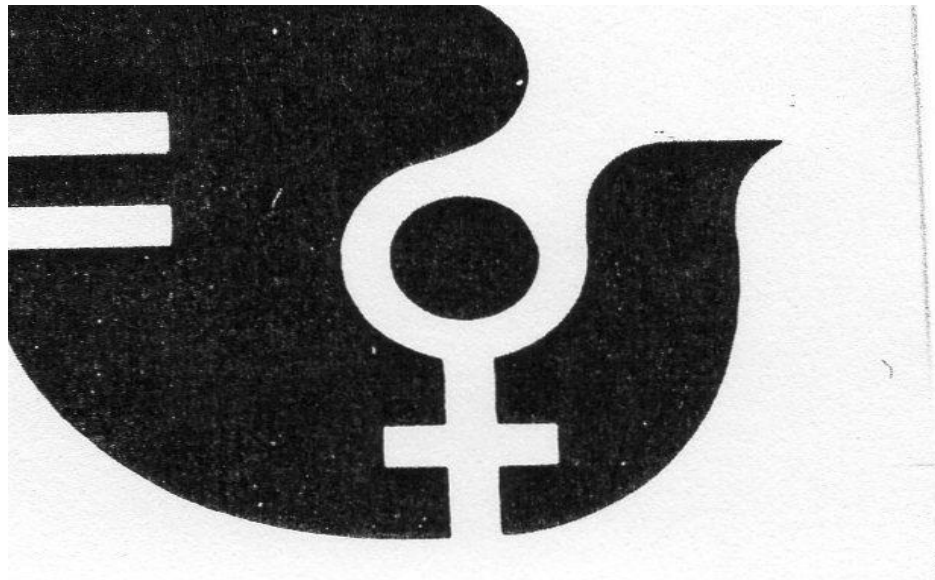

Ved valgene i 1967, 1971 og utover aksjonerte norske kvinner for å få flere kvinner i kommunestyrene og på Stortinget og representasjonen økte vesentlig.

Det ble global enighet på FNs 1. kvinnekongress i Mexico i 1975 om følgende:

- Kvinner i hele verden får eller har fått ulik behandling.
- Alle hinder for at kvinner kan være likestilt med menn i deres verdighet og verdi som mennesker og i deres rettigheter, muligheter og ansvar må avskaffes.

**FN vedtok en kvinnekonvensjon, CEDAW,
som krever: Uten opphold skal alle
tjenlige midler tas i bruk for å avskaffe
diskriminering av kvinner og sikre
kvinner hel og full
utvikling og
framgang.**

**189 stater har
ratifisert CEDAW.
Norge i 1981.**

I 1970-årene vedtok Norge selvbestemt abort, fødselspermisjon, barnehage- og likestillingslov. Etter motstand ble likestillingslova kjønnsnøytral og tillot bare unntaksvis positiv særbehandling av kvinner. Eva Kolstad ble likestillingsombud.

FN vedtok også en barnekonvensjon, CRC: Ved alle handlinger som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn . 196 stater har ratifisert, Norge i 1991.

I 1980-årene fikk vi for første gang resultatene av global kvinneforskning. Den fastslo at kvinner utgjør 50 % av verdens befolkning, men

...jobber nesten

2/3

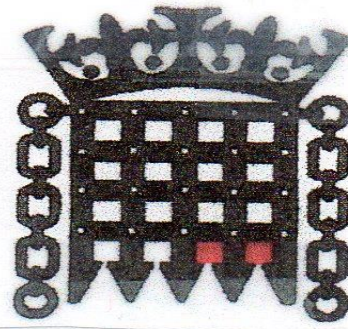
av all arbeids-
tida

...får bare

1/10

av all inntekt

...utgjør bare

1/10

av alle medlem-
mer av parlamentet

og eier mindre enn

1 %

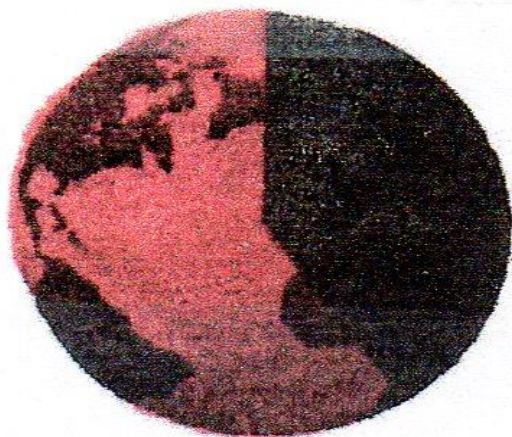
av all eiendom

FN slo fast at kvinner lider urett på grunn av sin biologiske identitet. De er generelt underordnet og tyngt ned av arbeid og ansvar, mens menn rir høyt på makt og ressurser (1985).

Kvinner i Norge

(SSB 1985)

...jobber

1/2

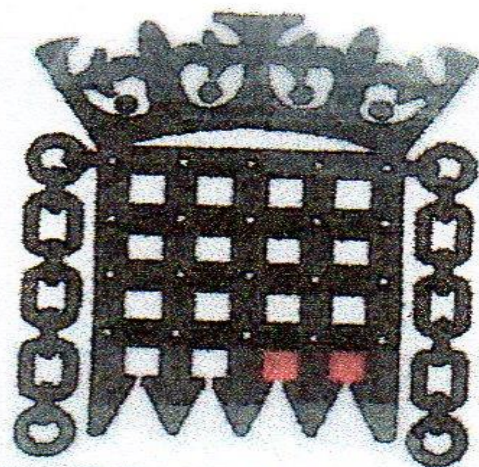
av all arbeids-
tida

...får bare

1/3

av all inntekt

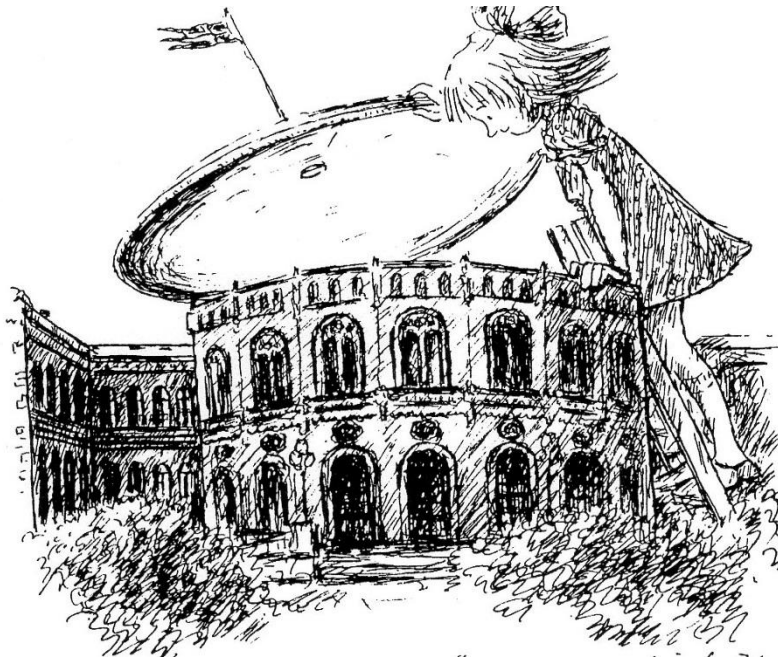

...utgjør bare

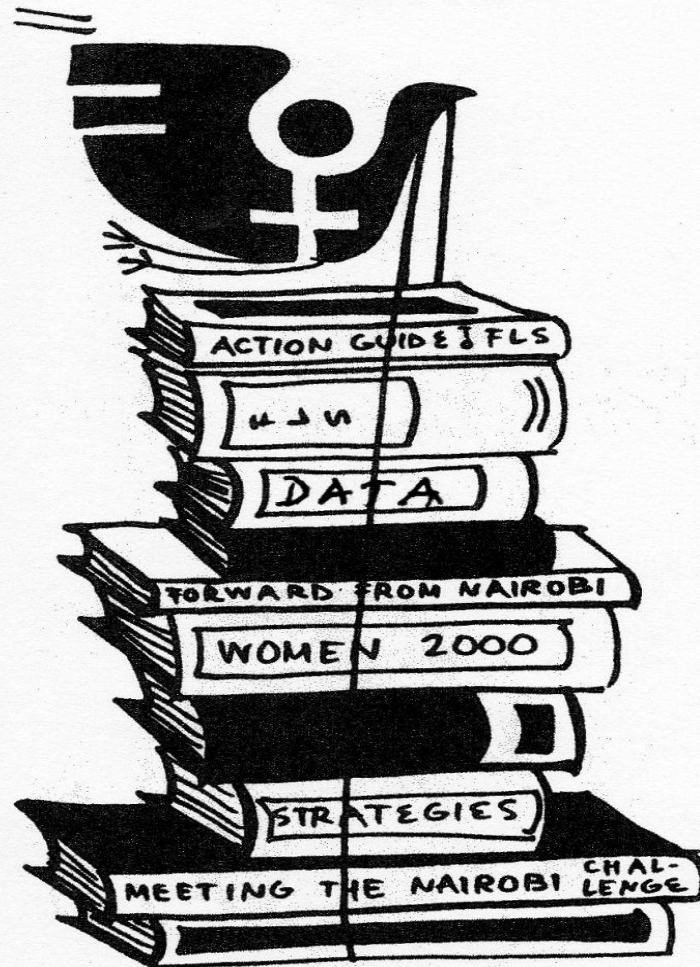
1/3

av alle Stortings-
representantene

**På FNs kvinne-konferanse i Beijing i 1995
ble det global enighet om strategisk
handling på tolv områder. Bl.a. må tiltak
treffes for å sikre kvinner lik tilgang til og
full deltaking i maktstrukturer og
beslutningstaking.**

B. Utviklingen i verden de siste tiårene

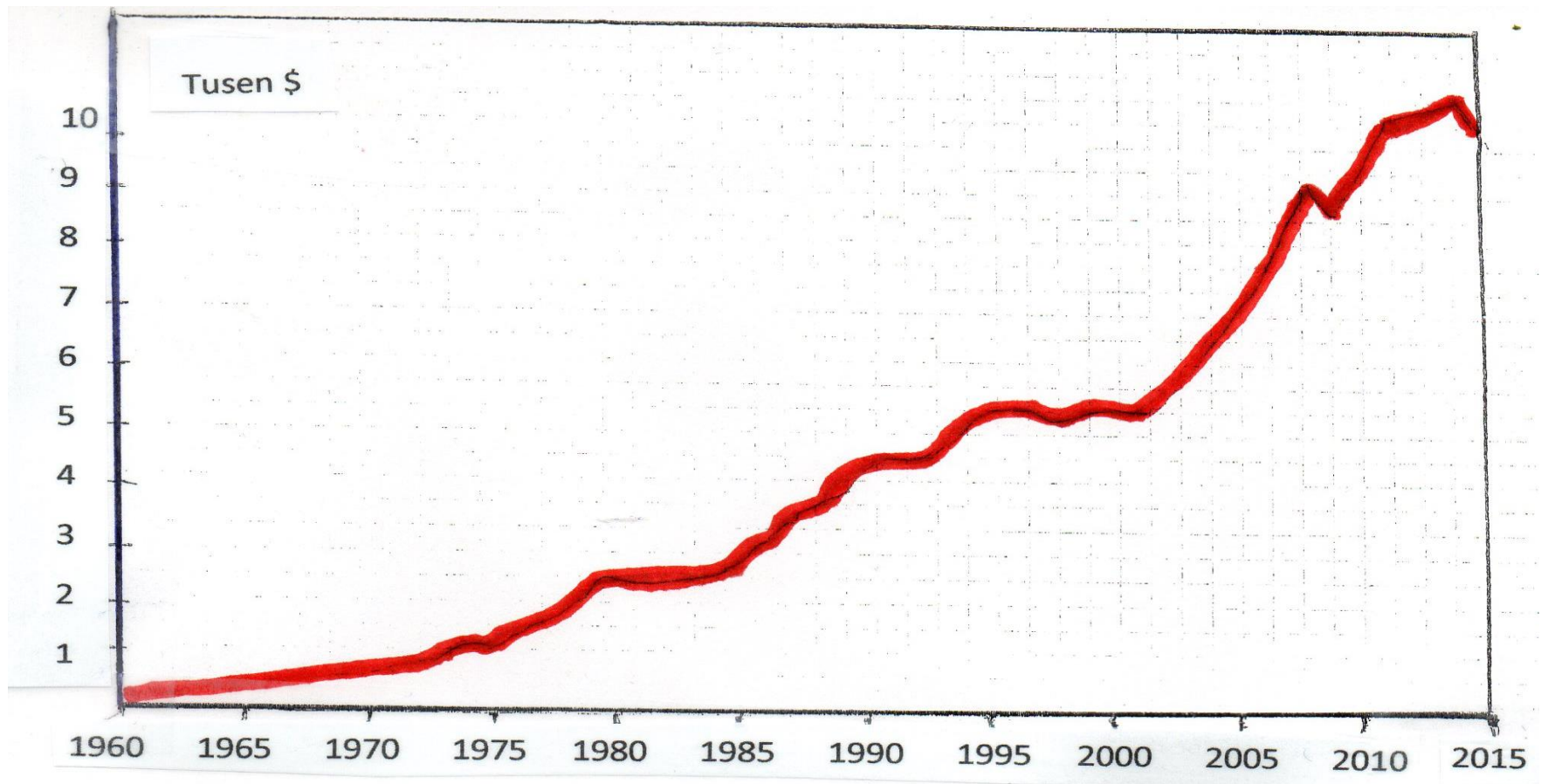

ASW

Fra 1980-årene er verden blitt mye rikere.

Fattigdommen er mer enn halvert. De aller fleste kvinner og menn har fått bedre helse, utdanning og inntekt, men kvinner er fortsatt svakere stilt enn menn.

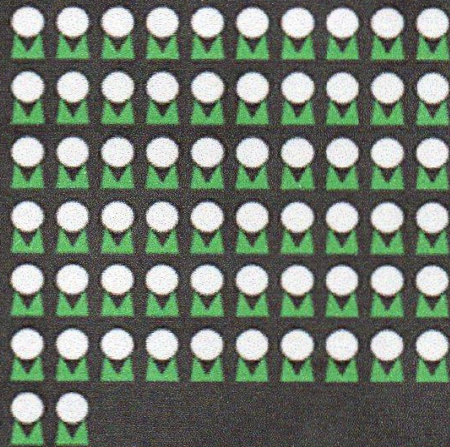
Verdensbanken 2016: Global BNP per capita (dagens US\$) 1960-2015

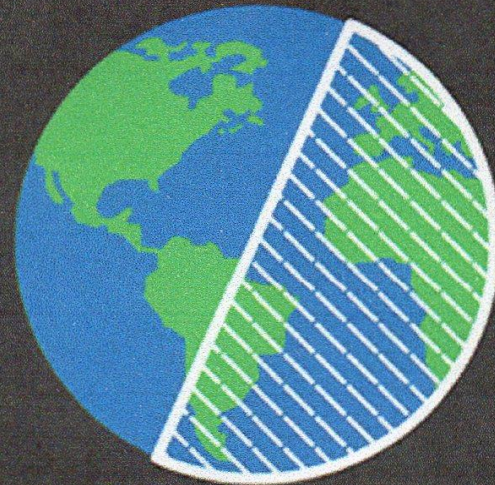
FN ga opp å øve kontroll med de multinasjonale selskapene og etablerte i stedet et samarbeid med dem. I verden økte de økonomiske og sosiale ulikhetene dramatisk.

Oxfam International, 2016

A fortunate few have as much wealth as half the world.

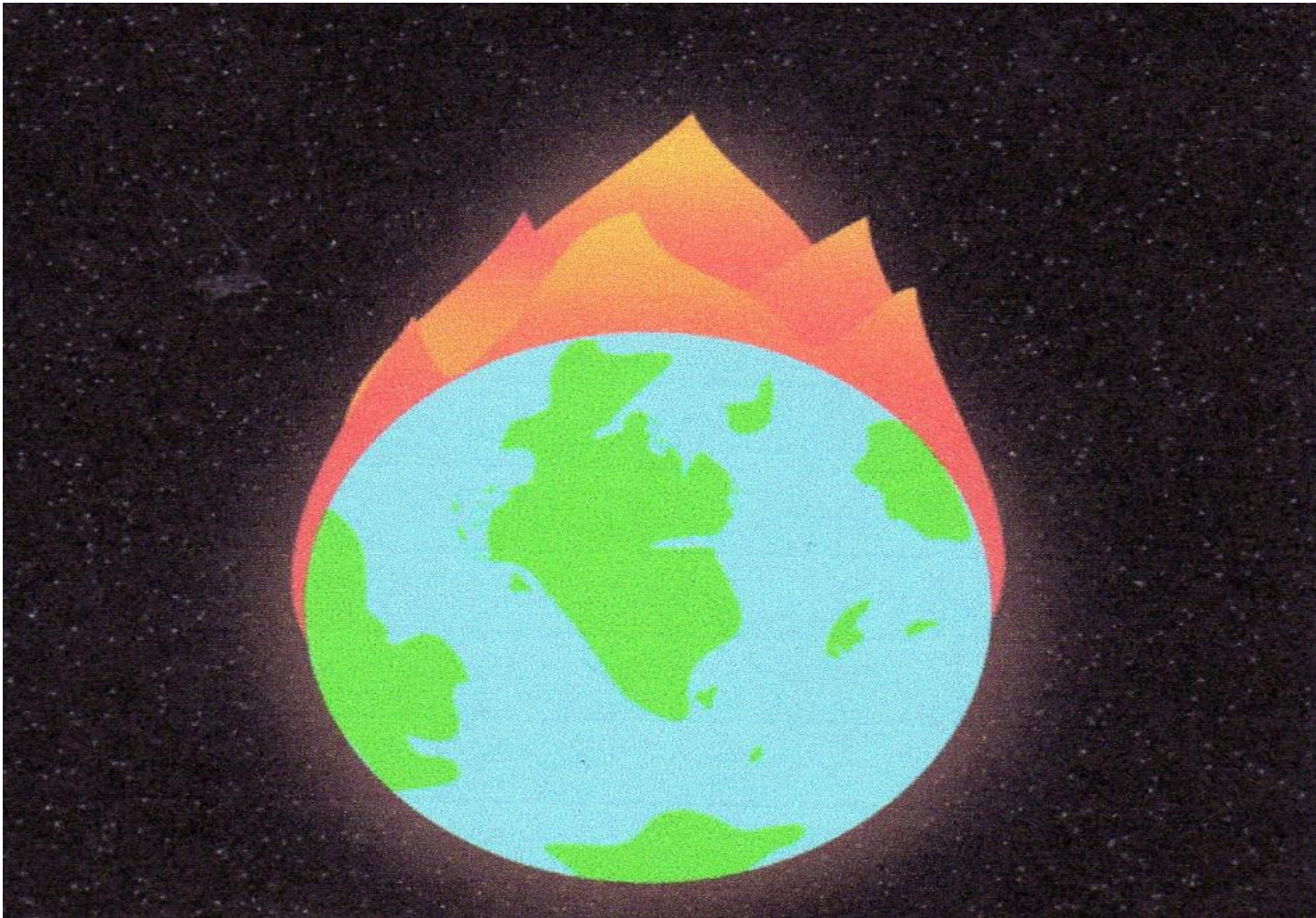

**62 REALLY
RICH PEOPLE**

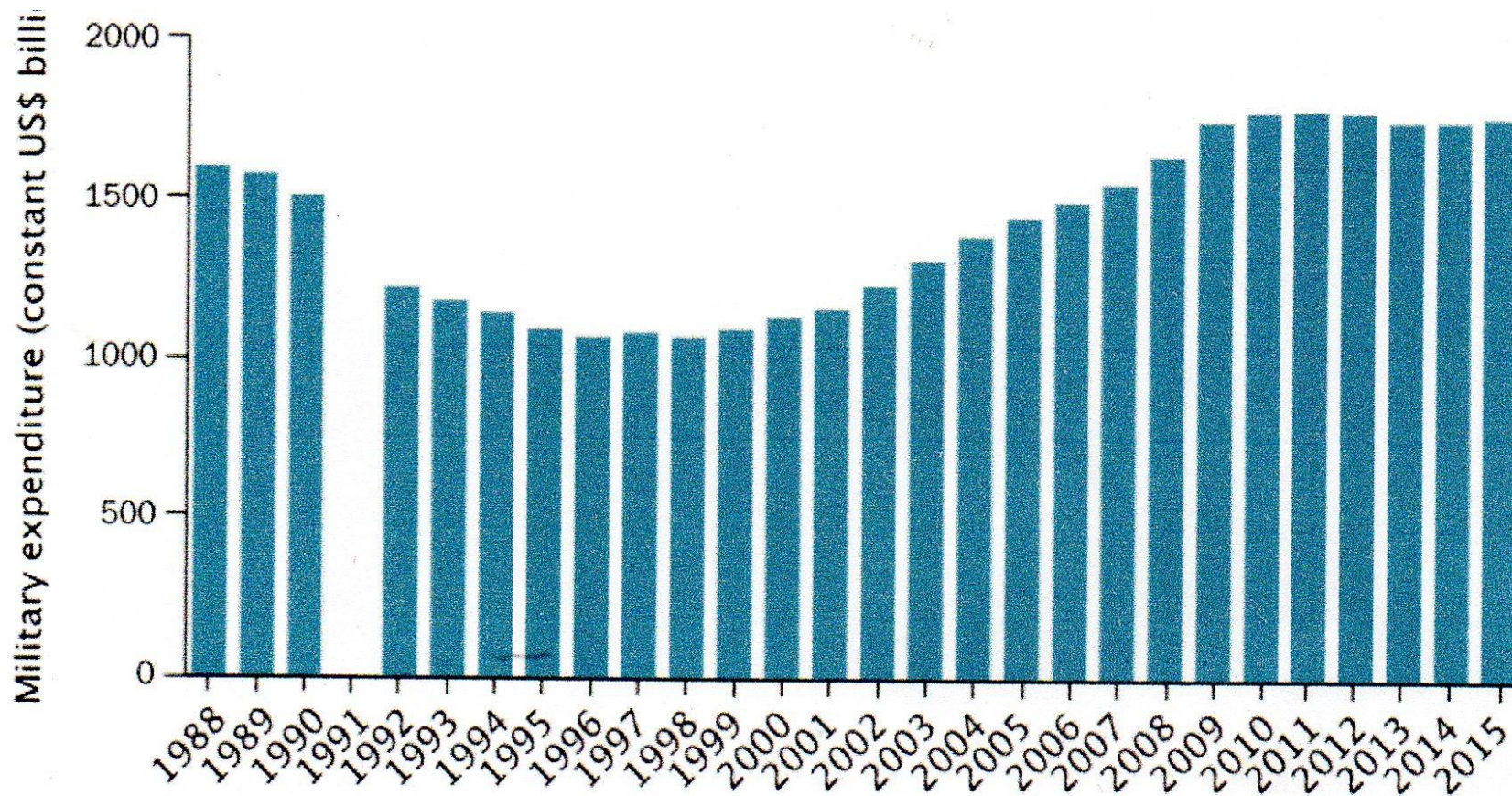

**3.5 BILLION
PEOPLE**

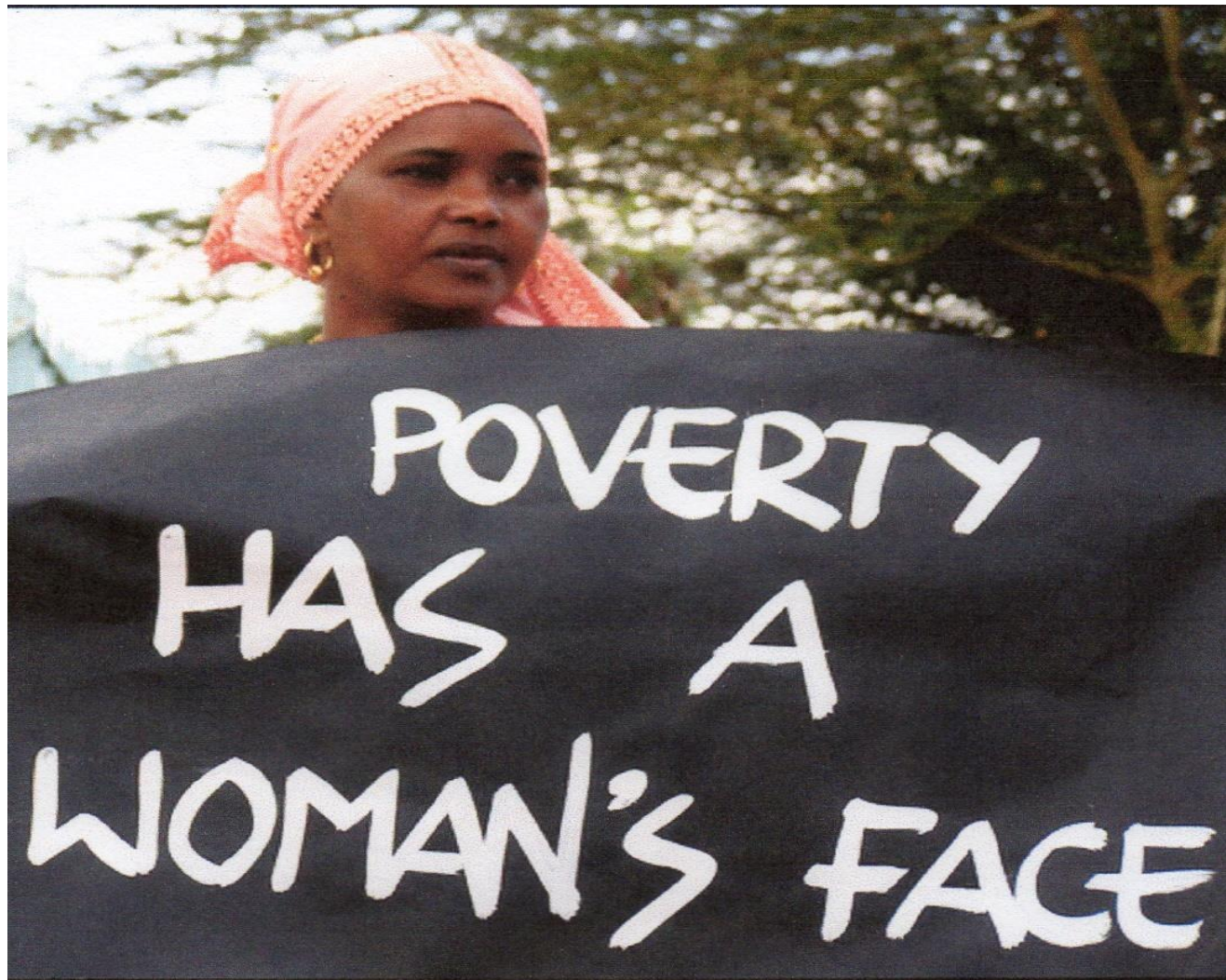
Økende produksjon og forbruk førte til en verdensomspennende miljøkrise.

Verden ble et farligere sted. Atomvåpen ble ikke avskaffet og militærutgiftene steg på globalt. Sipri, 2016, milliarder US\$

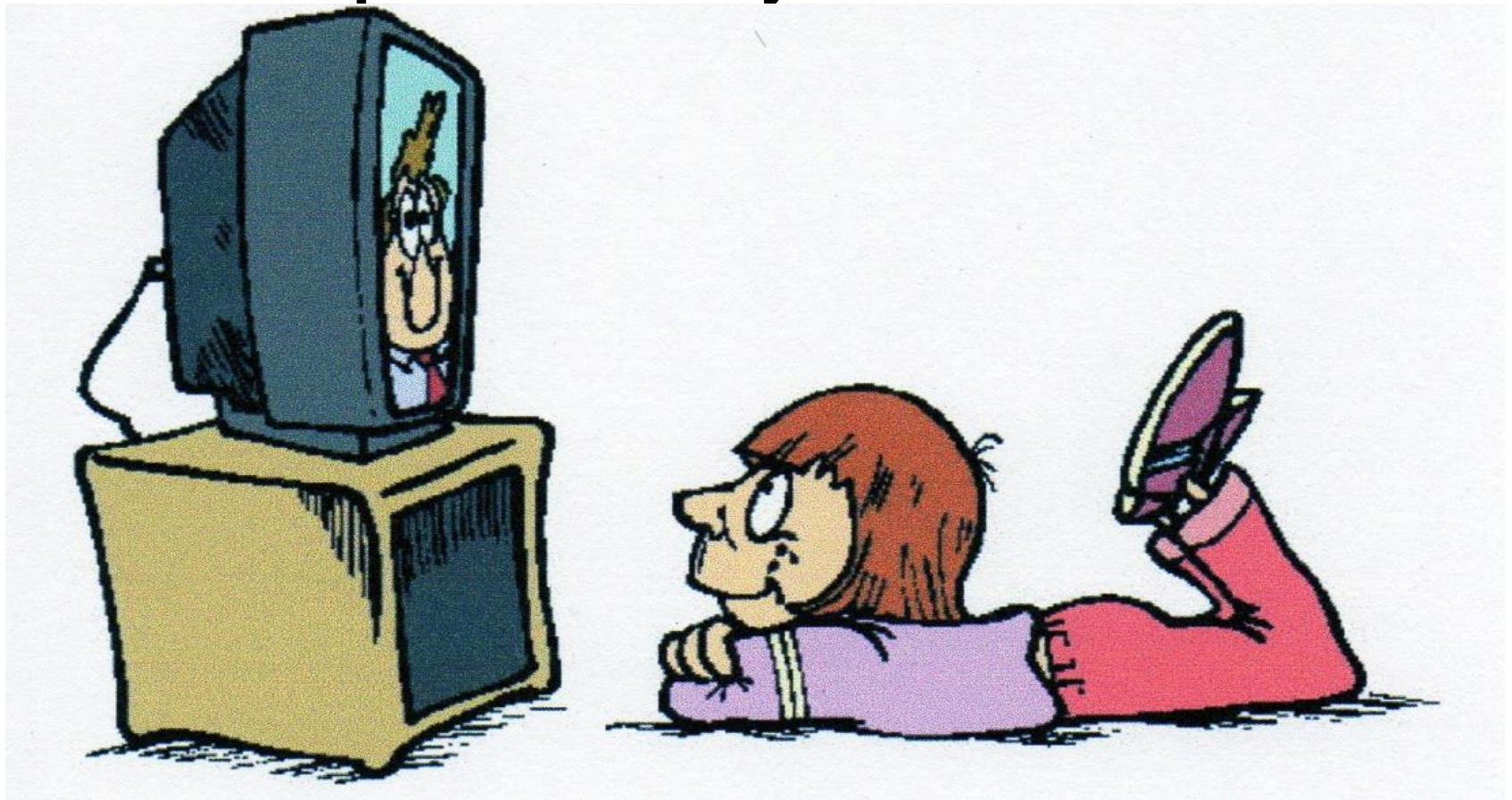
Kvinner ble hardest rammet av en ekspanderende kapitalisme, økende ulikheter og økonomiske kriser.

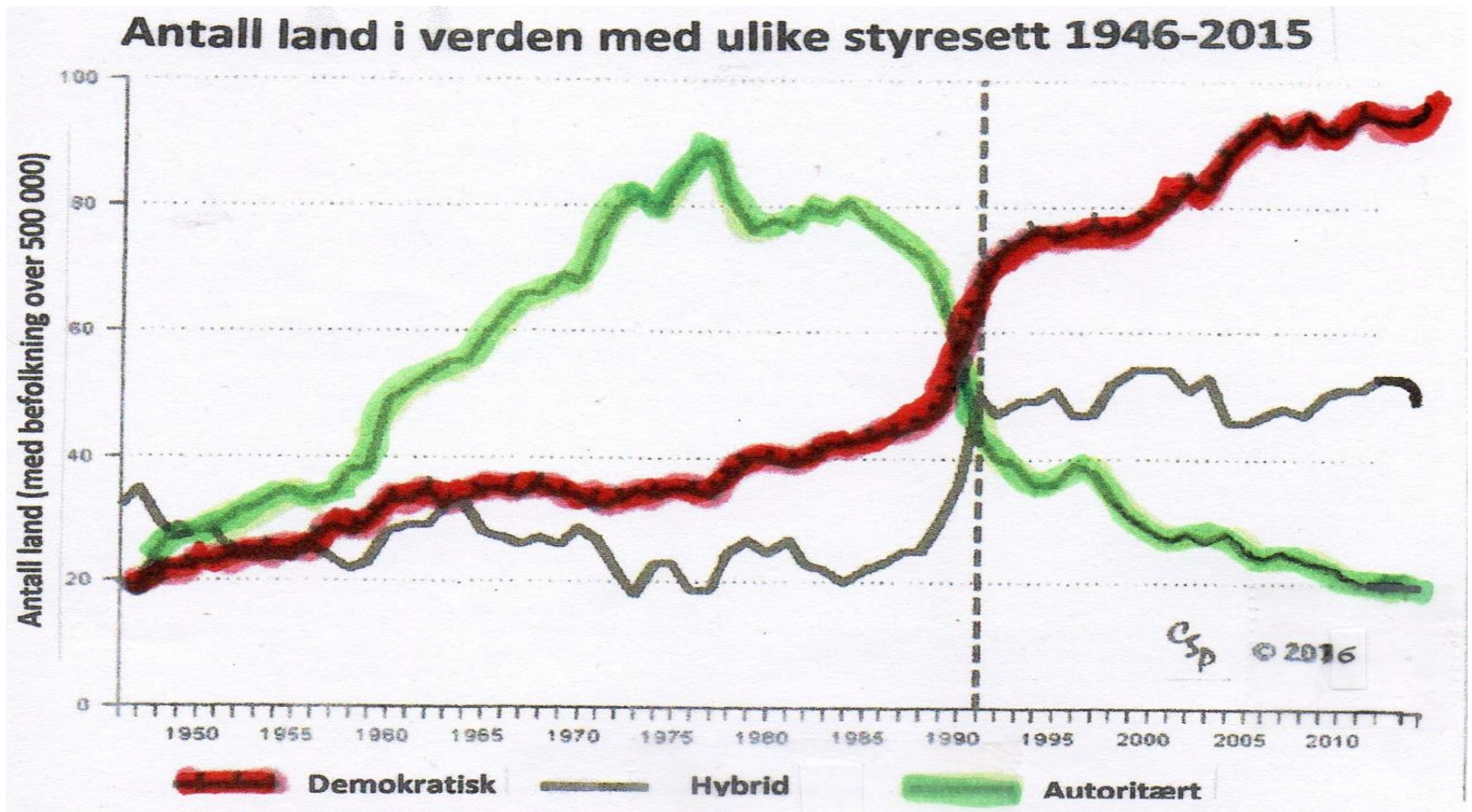
Økonomiske ulikheter, svekket statlig velferd og ulønnet sosial reproduksjon førte til en omsorgskrise. (Nancy Fraser 2015)

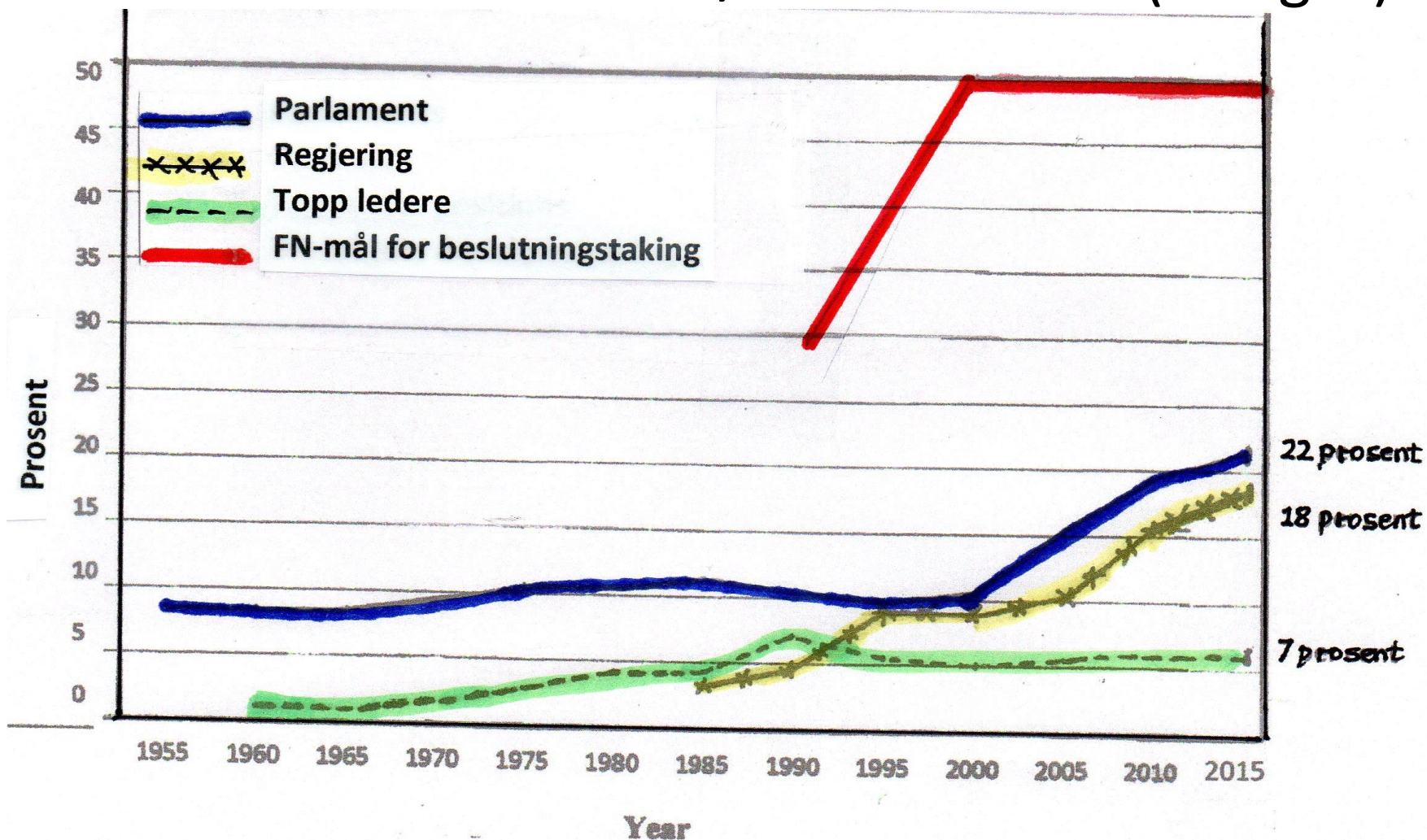
Den teknologiske utviklingen gikk svært raskt, bl.a. innen kommunikasjon og media. Mediene og mediebildet er svært mannsdominert og påvirker folk jorda rundt.

Antall demokratier økte globalt etter murens fall, men det var svakheter. Valgsystemene favoriserte ofte menn og bare 10 % av ledelsen i de politiske partiene var kvinner. (UNDP 2012)

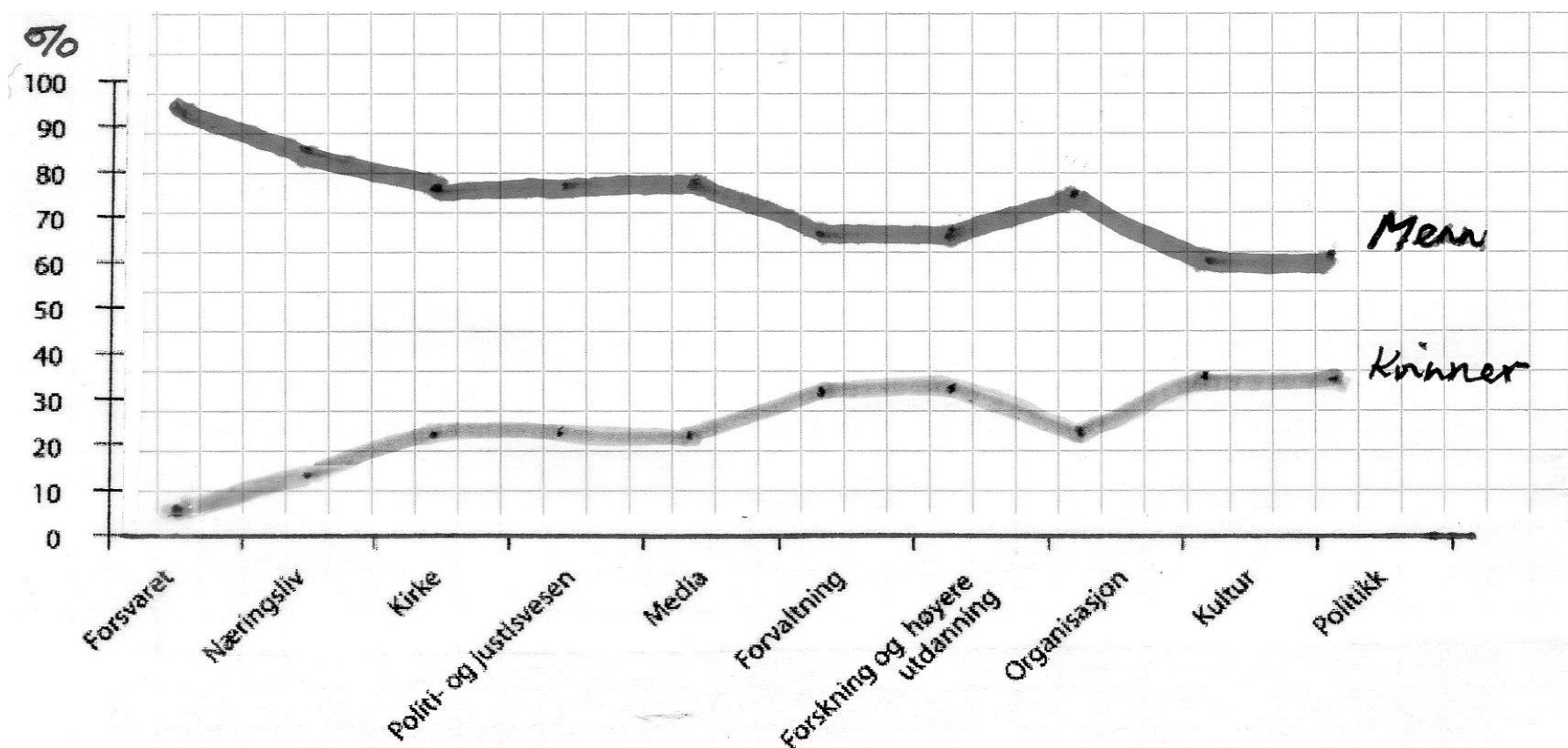

FNs mål for kvinners deltaking i politiske beslutninger er ikke nådd globalt. Kvinners andel reduseres med økende makt (se figur).

Internasjonalt skårer norske kvinner relativt høyt på helse, utdanning og levestandard. Men Hege Skjeie m.fl. påpekte i 2012 at den norske likestillingspolitikken har spilt fallitt: Menn tjener fortsatt mest og dominerer i mediene, næringsliv og politikk.

Menns og kvinners deltaking i de norske elitene på ulike områder.

C. Hva skal vi gjøre?

Vi må se og forstå virkeligheten slik den er. Det tilslørte må bli synlig.

På 1970-tallet påpekte forskeren Harriet Holter at menns dominans ville endre seg fra direkte og synlig til indirekte og usynlig, fra personlig til strukturell, fra fysisk til psykologisk.

Cristina Quisumbing Ramilo / Isis International-Mania

Forskeren Berit Ås beskrev hvordan mennesker med makt bruker hersketeknikker for å bevare sin stilling:

Usynliggjøring, tilsløring

Latterliggjøring

Ko-optering

Tilbakeholdelse av informasjon

Påføring av skyld og skam

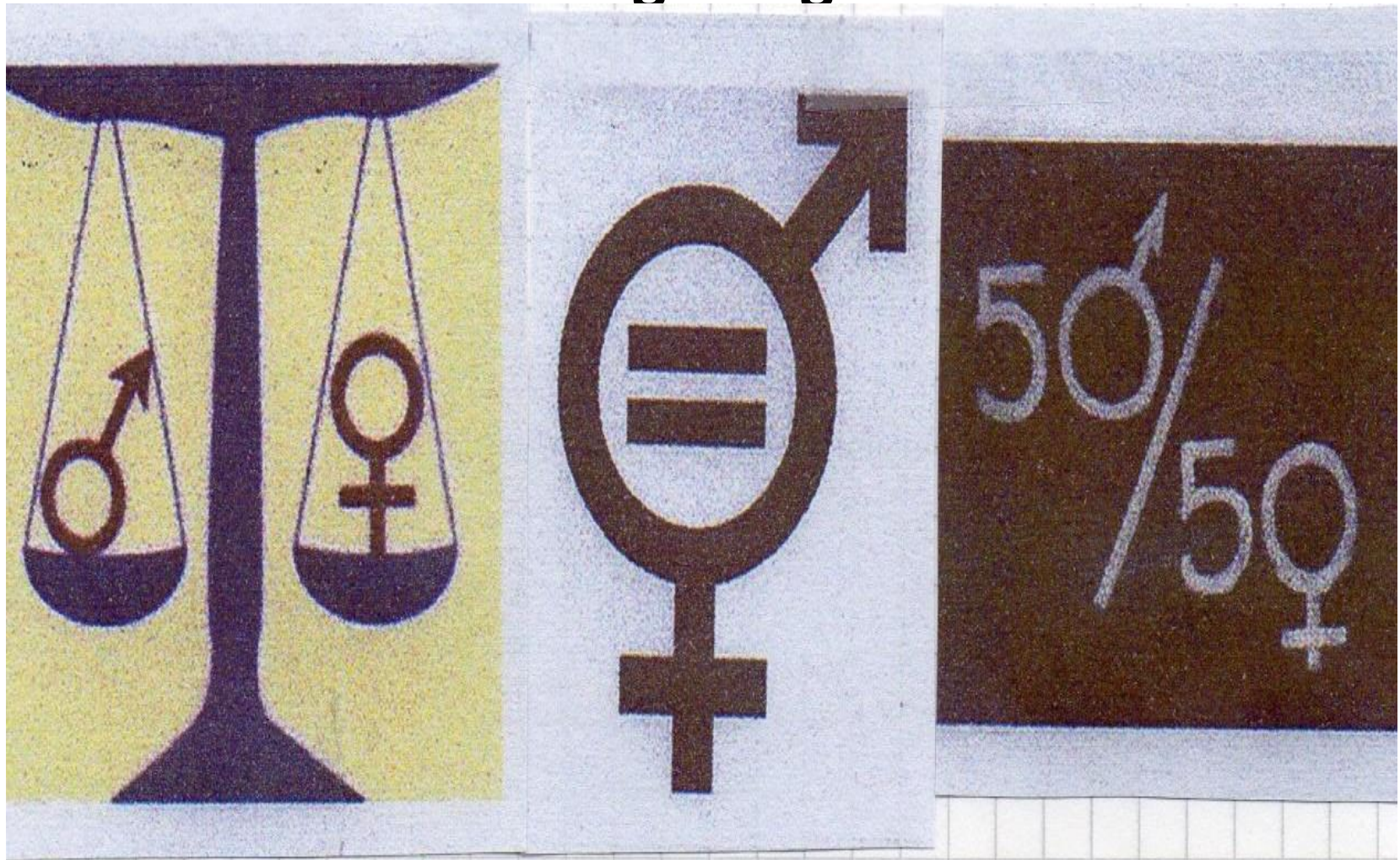
Fordømmelse uansett hva du gjør

Splitt og hersk

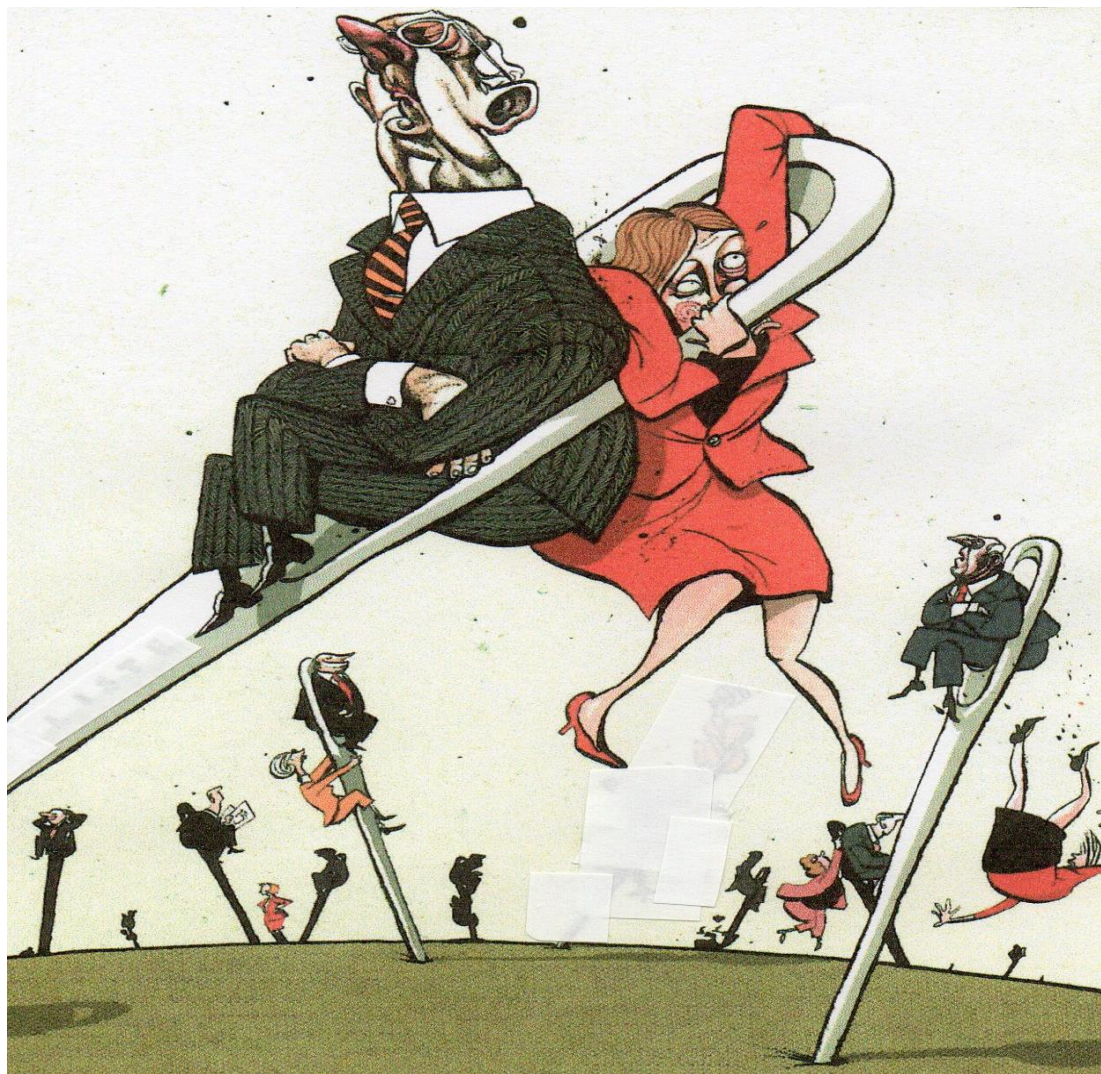
Bruk og trussel om vold

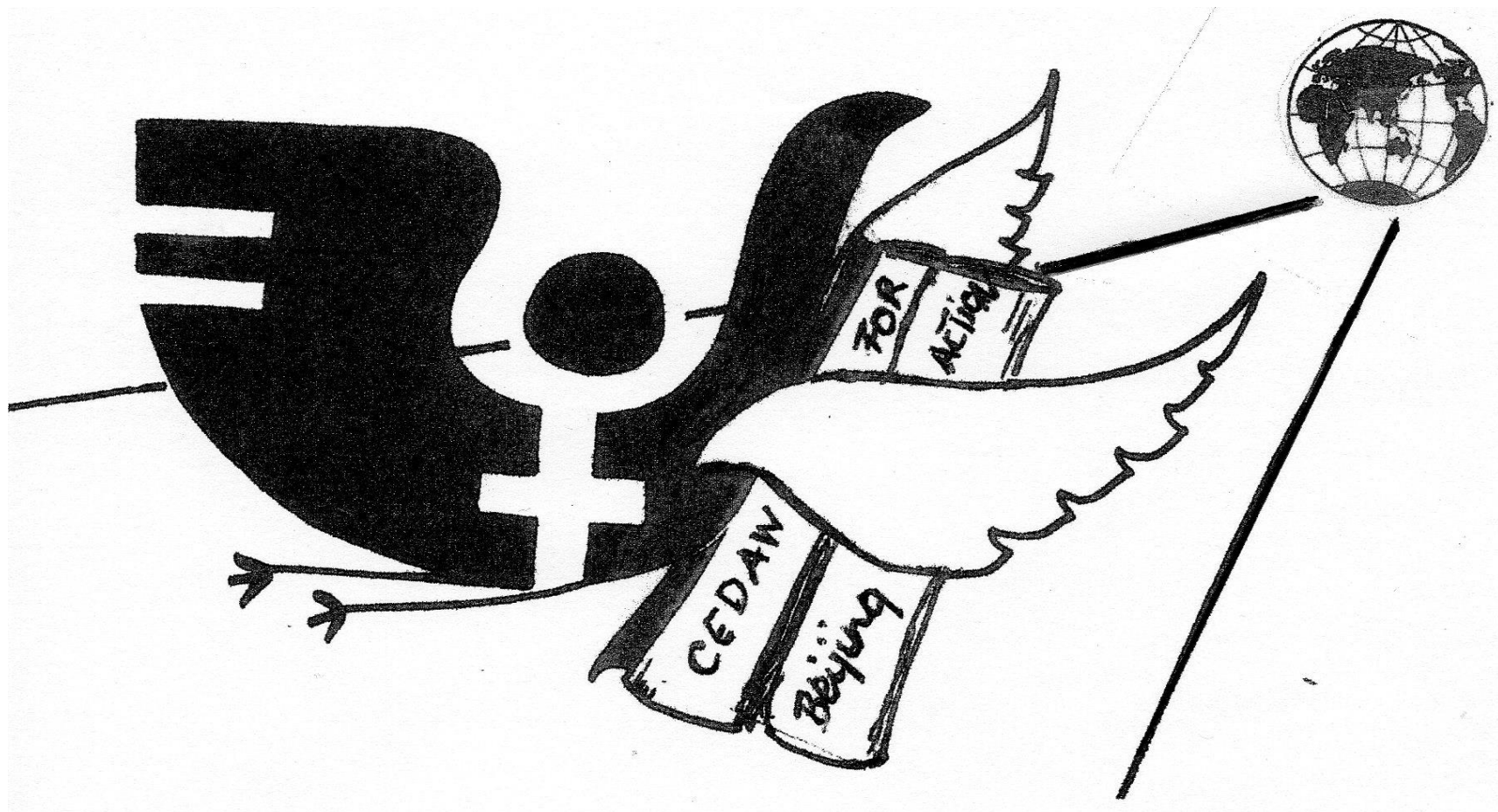
Språket brukes ofte tilslørende og må klargjøres. Hva menes med «likestilling»: likebehandling eller? Betyr «kjønn» kvinne eller mann? Hva er egentlig «feminisme»?

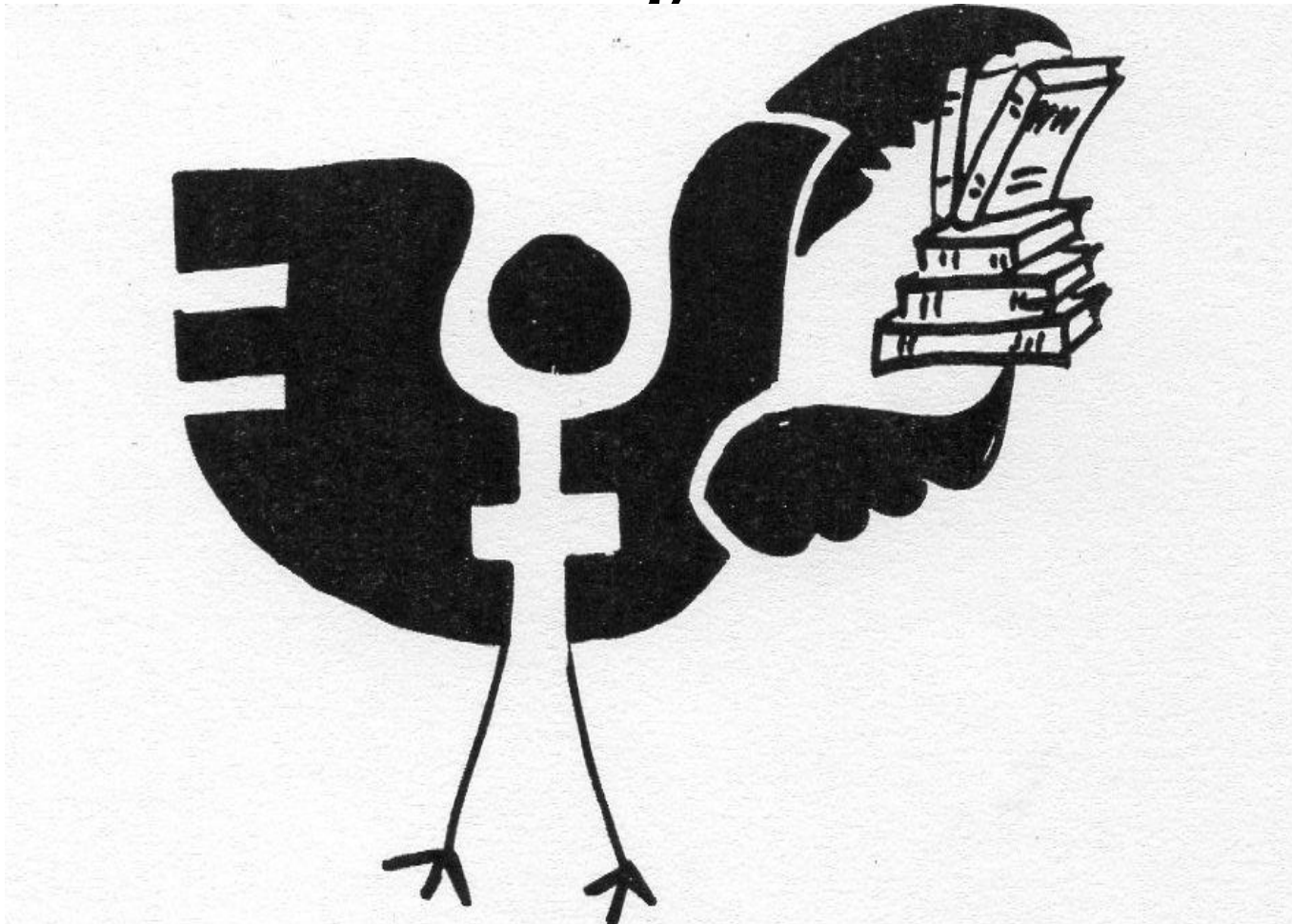
Makten prøver å berøve kvinnekraft sitt reelle innhold.
Beijing-plattformen tilrår «gender mainstreaming», men
i praksis er det ofte blitt til «gender *male*streaming».

CEDAW, Beijing-plattformen og FNs bærekraftsmål må gjennomføres i praksis. Menn med makt må handle, ikke bare snakke.

Som basis for handling trenger vi formålstjenlig kunnskap og forskning, data og statistikk, begreper, analyser og opplæring om kvinner og kjønn.

Det er viktig å betrakte verden og samfunnet i sin helhet (økonomiske og sosiale forhold, politikken, massemediene, kulturen mm.) med et systemkritisk blikk.

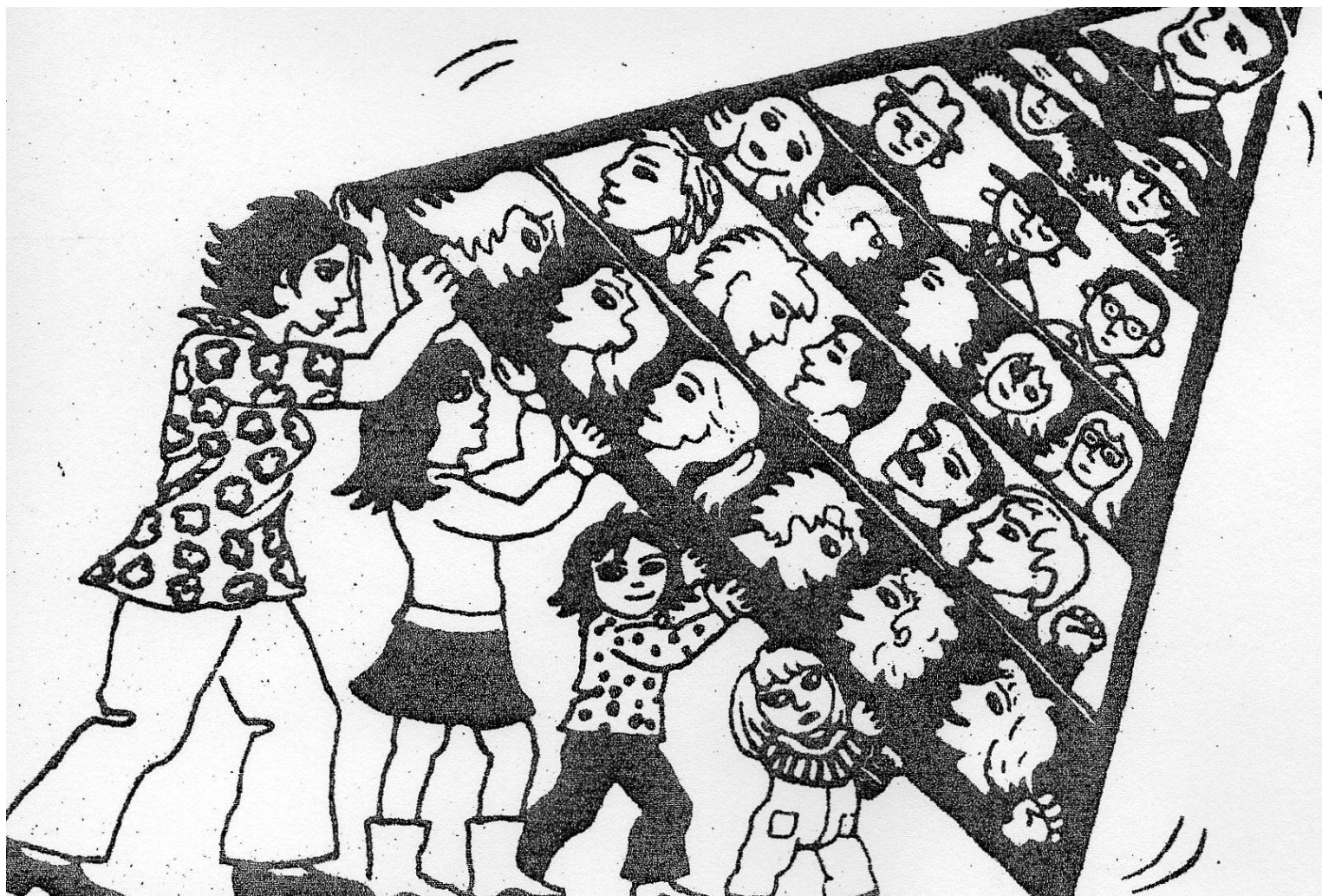
Progress of the World's Women 2015-16:

Verden er i ubalanse. Den er både rikere og mer ulik enn noen gang siden 2. verdenskrig. Den globale økonomien passer ikke for kvinner. Selv kvinner med utdanning er jobbløse og lavtlønte.

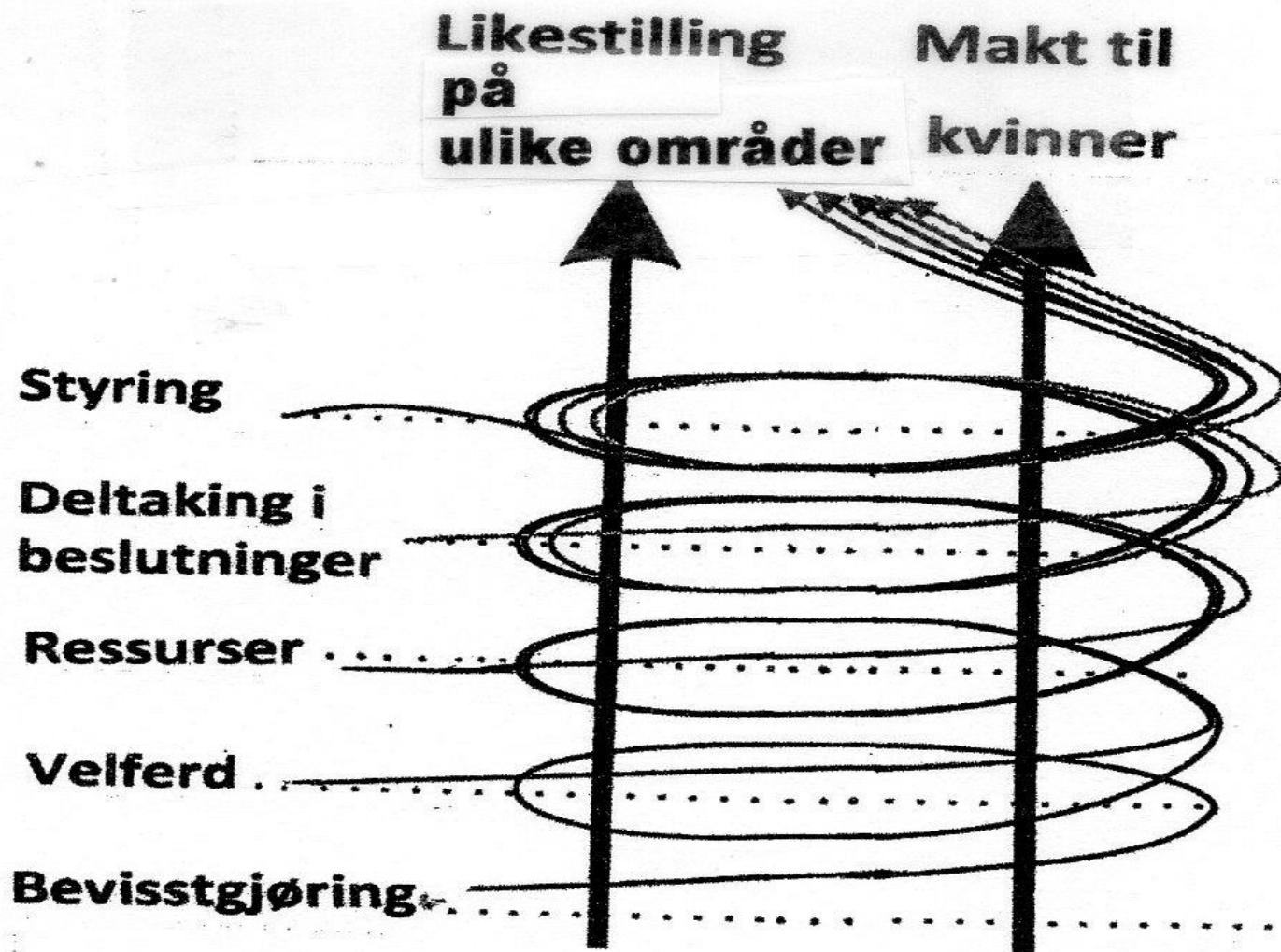
Omsorg og hjemmearbeid er ulønnet. Ofte mangler vann, helsestell og omsorg. Vi må få en økonomi basert på menneskerettighetene som fungerer for kvinner, med sosiale overføringer og nødvendige offentlige tjenester.

Etablerte holdninger og stereotypier, sosiale strukturer, institusjoner og maktfordeling må endres. Menn med makt må dele med kvinner.

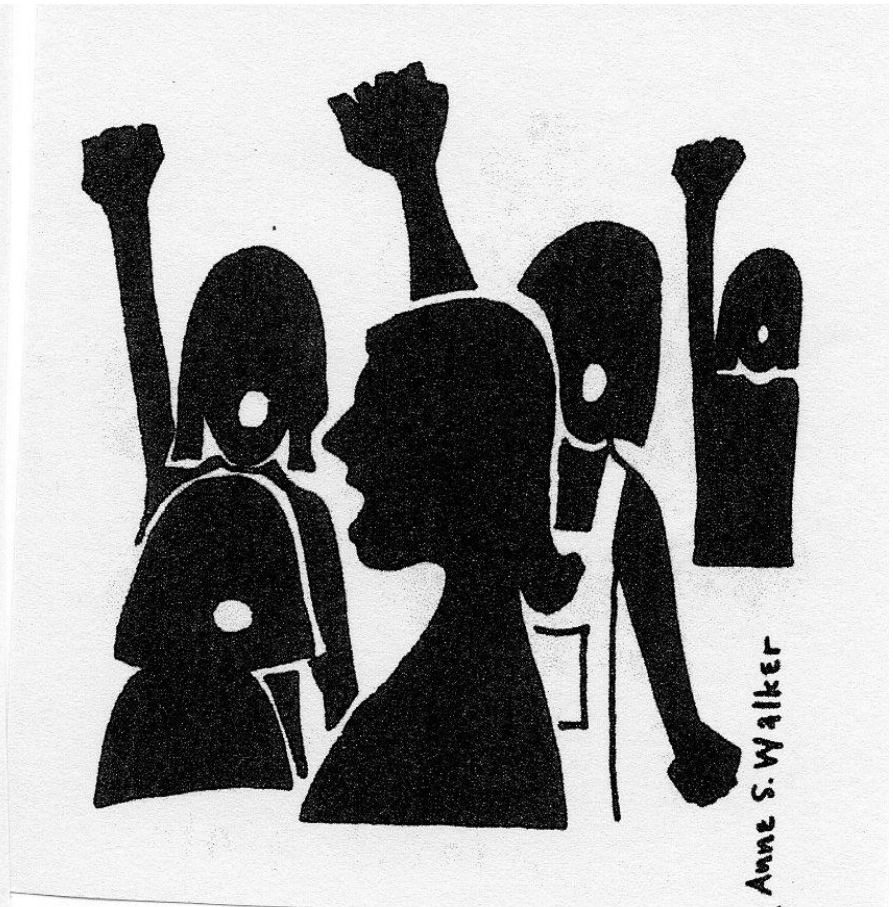
For å bryte den vonde sirkelen med diskriminering av kvinner og kvinners maktesløshet må det satses på begge fronter.

Positive særtiltak for kvinner kan være nødvendige for å få likestilling, for eks. lønnsøkning, kvotering, lengre betalt fødselspermisjon mm.

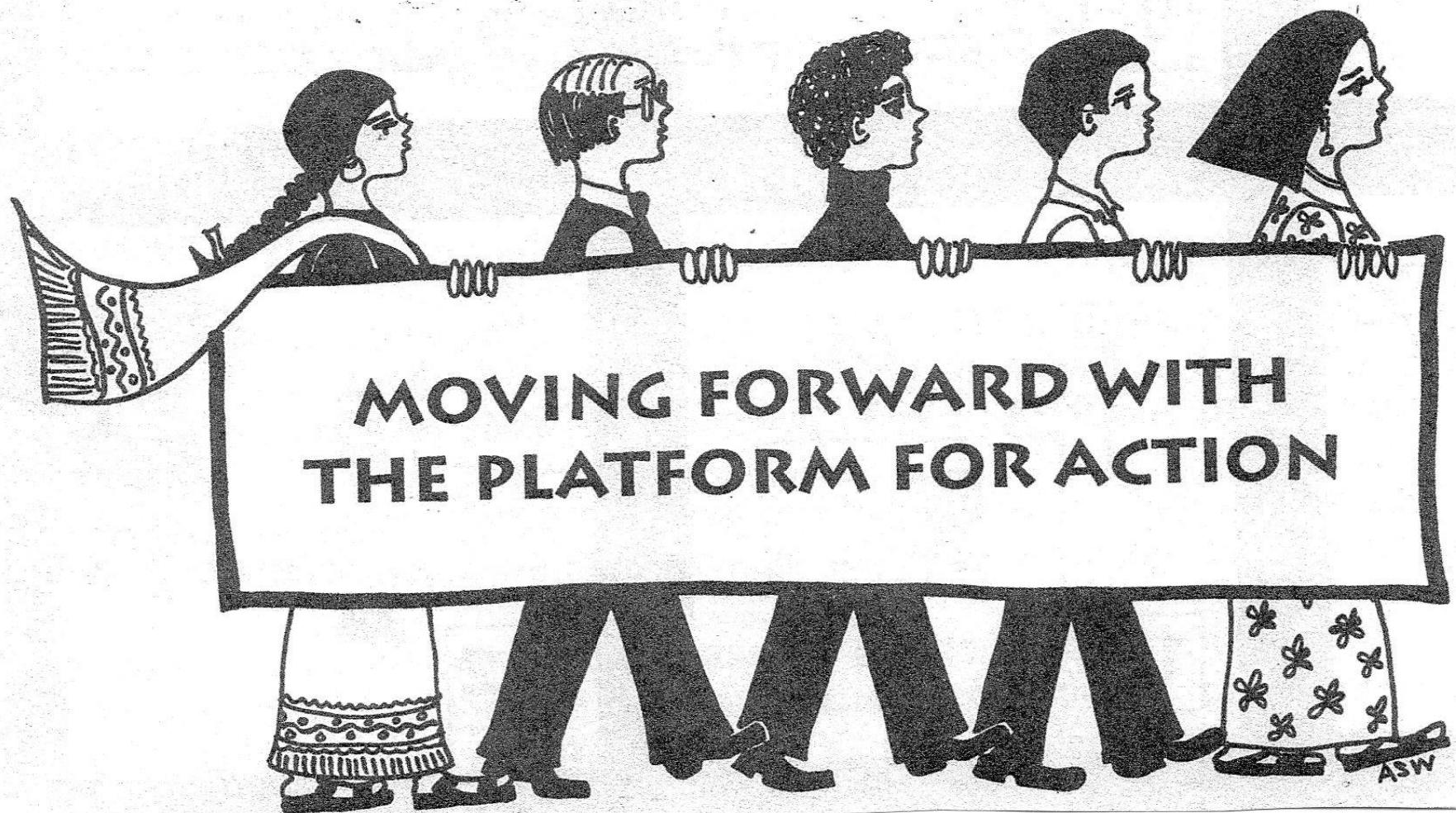
Kvinner må aksjonere og bli sett og hørt i media.
Politikken må bli mer demokratisk. Menn
dominerer i regjeringsapparatet og
partiledelsene og departementer er mannsstyrt.

For å vinne fram må kvinner organisere seg på ulike måter nasjonalt og internasjonalt for å styrke søstersolidariteten, lære av erfaringer og utvikle strategier. Vi trenger uavhengige kvinneforeninger, politiske kvinneenheter og globale kvinnekonferanser.

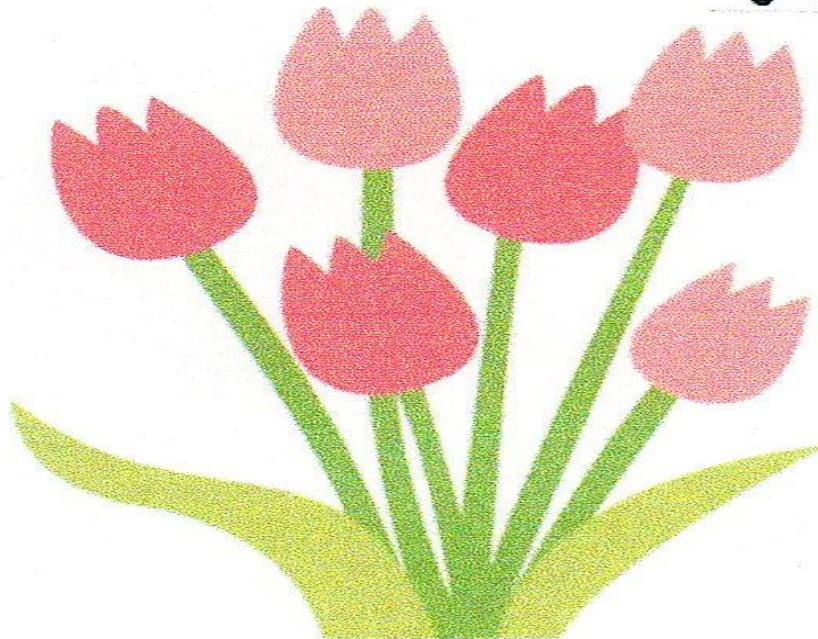

**Kvinner og menn må også arbeide
sammen for å oppnå resultater.**

Vi må ikke bare bekjempe kvinnediskriminering.
Vi trenger full verdsetting av det særlige ansvar
kvinner har.

HAPPY *Mother's*
~~DAY~~ YEAR!

Kvinneres reproduksjon og omsorg er vitale for samfunnet som helhet. Både menn og kvinner må gi mer omsorg, men på forskjellige måter.

Mødre må kunne utøve tilfredsstillende barneomsorg. Samspillet mellom mor og barn i det første leveåret er den viktigste miljøpåvirkningen for å skape et sunt sinn. Allan Schore (2014)

Far er viktig for å støtte mor og barn
og får økende betydning for barnet i
andre leveår.

Vi trenger kvinners innsats og innflytelse for å bevare klima og miljø.

Langt større bidrag fra kvinner er
vesentlig for å styrke fredsarbeidet.

